

Till arbetspensionsanstalterna

GARANTERAT ARBETE ÄNDRAR PÅ UTRÄKNANDE AV PENSIONEN

Regeringen har avlåtit en proposition till riksdagen med förslag till lag om undantag beträffande beaktandet av garanterat arbete i arbetspensionsskyddet (RP 301/90). Det är meningen att lagen skall vara i kraft under tiden 1.7.1991 - 30.6.1993. Förändringen skall gälla personer som vid pensionsfallet redan har fyllt 55 år.

Enligt sysselsättningslagen är staten och kommunerna på anvisning av Arbetskraftsmyndigheterna i sista hand skyldiga att för en arbetslös arbetssökande ordna en arbetsplats för sex månader, om arbetslösheten fortlöpande har varat i ett år eller om den har varat i sammanlagt ett år under de senaste två åren.

Om pensionsfallet inträffar efter ett garanterat arbete så, att återstående tid hänförs till det garanterade arbetet, kan nivån på pensionsskyddet till följd av det garanterade arbetet sjunka.

Det har ansetts orimligt att pensionen i ovannämnda fall sjunker. En person kan i allmänhet inte vägra ta emot garanterat arbete, om han vill behålla sin rätt till arbetslöshetsdagpenning. Därför föreslås det att återstående tid inte skall hänföras till garanterat arbete i sådana fall då pensionslönen eller arbetsinkomsten på basis av ett tidigare arbetsförhållande eller tidigare företagarkerksamhet skulle vara större och arbetstagaren har rätt till återstående tid på basen av denna tidigare verksamhet. Den återstående tiden skall hänföras till arbetsförhållandet eller företagarkerksamheten som föregick det garanterade arbetet. Om en arbetstagare har rätt till återstående tid då han inleder ett garanterat arbete, bevarar han denna rätt medan han är i garanterat arbete.

Pensionsskyddscentralen ger med anledning av ändringen närmare tillämpningsanvisningar i ett senare cirkulär.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Seppo Pietiläinen

Pentti Koivisto

BILAGA

Regeringens proposition 301/90

Postiosoite Postadress

PL 11 00521 HELSINKI
PB 11 00521 HELSINGFORS

Käyntiosoite Besöksadress

Opastinsilta 7 00520 HELSINKI
Semafortbron 7 00520 HELSINGFORS

Puhelin Telefon

(90) 1511
Telekopio (90) 148 1172

Pankkitiliit Bankkonton

KOP 157510-84
SYP 229838-581
SKOP 400031-1235

SHOP 572333-161
STS 710106-8117
PSP 50 416

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om undantag beträffande beaktandet av garanterat arbete i arbetspensionsskyddet

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att den sänkande effekt som det s.k. garanterade arbete som nämns i 18 § 3 mom. sysselsättningslagen har på pensionskyddet slopas. Enligt propositionen skall s.k. återstående tid hänföras till det arbetsförhållande som föregick det garanterade arbetet. Den återstående tiden skall dock alltid hänföras till det garanterade arbetet i sådana fall då arbetstagaren inte har rätt att räkna sig återstående tid till godo på basis av något annat arbets- eller tjänsteförhållande eller företagarkerksamhet. Lagen skall gälla arbetstagare som är 55 år gamla eller äldre.

Under den tid den föreslagna temporära lagen är i kraft kommer ca 2 000 personer som har fyllt 55 år och i fråga om vilka den återstående tiden skall hänföras till något annat arbete än garanterat arbete att gå i pension.

På grund av den föreslagna lagen kommer pensionsutgifterna att öka med ca 0,5 milj. mk år 1991. Pensionsutgifterna väntas öka mest, dvs. med ca 4,5 milj. mk, år 1994. De ökade

pensionskostnaderna kommer nästan uteslutande att betalas enligt systemet i lagen om pension för arbetstagare eller lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden. Dessutom överförs av de pensioner som staten och kommunerna enligt den nuvarande lagstiftningen bekostar ett gradvis ökande belopp till den privata sektorn. Detta belopp beräknas vara som störst år 1994, dvs. 10 milj. mk. Av den inbesparing som på grund av detta görs inom den offentliga sektorn är statens andel en tredjedel och kommunernas två tredjedelar.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1991 och gälla till den 30 juni 1993. Avsikten är att lagen skall tillämpas på pensionsfall som inträffar medan den är i kraft. Lagen skall gälla sådana arbets- eller tjänsteförhållanden som nämns i 18 § 3 mom. sysselsättningslagen och som har upphört efter att lagen har trätt i kraft. Garanterade arbeten som har upphört innan lagen trätt i kraft skall inte heller beaktas, om arbetstagaren yrkar därpå.

MOTIVERING

1. Nuläget och de föreslagna ändringarna

1.1. Garanterat arbete

Enligt 18 § 3 mom. sysselsättningslagen (275/87) är staten och kommunerna på anvis-

ning av Arbetskraftsmyndigheterna skyldiga att för en arbetslös arbetssökande ordna en arbetsplats för sex månader, om arbetslösheten fortlöpande har varat i ett år eller om den har varat i sammanlagt ett år under de senaste två åren. För dem som är under 20 år är det tillräckligt med en arbetslöshetstid på tre må-

nader. Motsvarande möjlighet att arbeta kan med statsmaktens stöd också ordnas inom den privata sektorn.

Sysselsättningslagens syfte är att avbryta långvarig arbetslöshet och främja en bestående sysselsättning. I det skedet då garanterat arbete kommer i fråga har Arbetskraftsmyndigheten redan försäkrat sig om att den arbetslösa inte kan erbjudas arbete med hjälp av den normala Arbetskraftsservicen. Om den sysselsättnings-skyldighet som avses här används nedan be-nämningen garanterat arbete.

Sysselsättningslagen trädde i kraft stegvis fr.o.m. den 1 januari 1988 så, att stadgandena om garanterat arbete fr.o.m. den 1 januari 1990 har gällt i hela landet.

Enligt 24 § 5 mom. sysselsättningsförordningen bör, om den arbetslösa inte själv fordrar det, garanterat arbete inte erbjudas om den möjlighet att arbeta som kommunen eller staten har ordnat vore betydelslös eller onödig med tanke på främjande av bestående syssel-sättning av personen i fråga. Det garanterade arbete som ordnats för vuxna arbetstagare har till sin natur och beträffande förtjänstnivån endast sällan motsvarat deras tidigare arbete. Arbetet har inte heller alltid varit sådant att det har hjälpt den arbetslösa att bli bestående sysselsatt.

En person kan i allmänhet inte vägra att ta emot garanterat arbete, om han vill behålla sin rätt till arbetslöshetsdagpenning. Han har emellertid rätt att vägra, om den lön som betalas för arbetet, sedan kostnaderna för arbetsresor har dragits av, skulle bli mindre än den arbetslöshetsdagpenning som utbetalas. Garanterat arbete erbjuds inte heller en arbets-lös som har ansökt om invalidpension eller individuell förtidspension eller arbetslös-hetspension.

1.2. Verkningarna på pensionen

Verkningarna av det garanterade arbetet på arbetspensionens belopp beror på det förfaran-de enligt vilket tiden från pensionsfallet till pensionsåldern, dvs. den s.k. återstående tiden, beaktas vid fastställandet av arbetspensionen. Enligt huvudregeln i 6 § 3 mom. (1323/88) lagen om pension för arbetstagare (APL) hän-förs den återstående tiden till det arbets- eller tjänsteförhållande eller den företagarverksam-het som sist varat i minst sex månader. Rätten

att räkna sig återstående tid till godo kvarstår i minst 360 dagar också efter att arbetsförhål-landet har upphört. Om en person, efter att arbetsförhållandet har avbrutits, likväl ingår ett nytt arbets- eller tjänsteförhållande eller blir företagare och därigenom får rätt att räkna sig återstående tid till godo, upphör enligt 6 § 5 mom. (469/69) APL den motsvarande rätt till återstående tid som hänför sig till det tidigare arbetsförhållandet. Eftersom det garanterade arbetet varar i sex månader, bör den återståen-de tiden i fråga om pensionen hänföras till detta arbetsförhållande, förutsatt att det är det sista arbetsförhållandet före pensionsfallet. Perioden av garanterat arbete kan således av-bryta en sådan rätt att räkna sig återstående tid, som ännu gäller, till godo på basis av ett tidigare arbetsförhållande där lönen eventuellt var bättre. Om lönen för det garanterade arbetet är lägre än lönen i personens tidigare arbetsförhållande, kan pensionens belopp sjun-ka.

Som en följd av det garanterade arbetet kan arbetspensionens belopp också stiga jämfört med om personen inte alls skulle sysselsättas. Arbetet kan också medföra att pensionsansva-ret överförs från ett system till ett annat.

Verkningarna av det garanterade arbetet på pensionen skiljer sig dock från fall till fall och är beroende av hurudant en persons tidigare förvävsarbete har varit i förhållande till det garanterade arbetet. Verkningarna gäller förutom den traditionella invalidpensionen också individuell förtidspension och arbetslös-hetspension samt ålderspension och familje-pension, vilka betalas efter dem.

Den sänkning av arbetspensionen som det garanterade arbetet medför hos pensionstagare med små inkomster lindras av pensionsavhäng-igheten i fråga om folkpensionens tilläggsdel och det eventuella bostadsbidraget samt be-skattningen.

1.3. De föreslagna ändringarna

Det är orimligt om nivån på äldre personers pensionsskydd sjunker betydligt som en följd av det garanterade arbetet. Därför föreslås det, för förhindrande av att pensionen minskar till följd av garanterat arbete, att återstående tid inte skall hänföras till garanterat arbete i sådana fall då pensionslönen på basis av ett tidigare arbets- eller tjänsteförhållande eller

tidigare arbetsinkomst skulle vara större än pensionslönen för det garanterade arbetet. Rätten att räkna sig återstående tid till godo på basis av ett tidigare, bättre avlönat arbetsförhållande skall således inte upphöra på grund av garanterat arbete. I dessa fall bevarar arbetstägaren även rätten till återstående tid på grundval av ett tidigare arbetsförhållande. Det garanterade arbetet medför rätt till pensionstillväxt för den tid arbets- eller tjänsteförhållandet varat. Eftersom snedvridningarna tydligen tycks gälla personer som redan fyllt 55 år, har propositionen begränsats så att den omfattar personer som vid pensionsfallet har fyllt 55 år.

Den återstående tiden skall dock alltid hänföras till det garanterade arbetet i sådana fall då arbetstägaren inte har rätt att räkna sig återstående tid till godo på basis av något annat arbets- eller tjänsteförhållande eller företagverksamhet.

Ändringen skall inte gälla situationer då ett arbetsförhållande, som börjat såsom garanterat arbete, fortsätter längre än sex månader.

Närmare stadganden om hur pensionen tekniskt sett räknas ut kan utfärdas genom förordning.

De frågor som hänför sig till bestämmandet av pensionskyddet utreds som bäst av Pensionskommittén 1990. Eftersom den totalrevidering av systemet med rehabilitering som nu är anhängig framdeles kommer att inverka på arbetstagarnas pensionering och eftersom avsikten är att förhindra endast de uppenbara snedvridningar som beror på nuvarande praxis, föreslås att lagen skall ges temporärt. På grund av att lagen blir temporär har justeringen av pensionskyddet tekniskt sett gjorts så enkel som möjligt. Lönen för återstående tid hänförs således i en del fall till det tidigare arbetsförhållandet, trots att det inte finns något socialpolitiskt behov härav om lönerna i arbetsförhållandena är nära på samma storleksklass. Erfarenheterna av verkningarna av det garanterade arbetet på pensionskyddet kan, efter att lagen upphört att gälla, tillämpas på de förslag som eventuellt framläggs på basis av Pensionskommittén 1990:s arbete och som gäller verkningarna av exceptionella arbetsförhållanden på äldre arbetstagares pensionskydd.

Det undantagsförfarande som föreslås här utsträcks till att omfatta också det pensionssystem som gäller arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (KAPL 134/62), sjömanspensionssystemet (SjPL 72/56) och det statliga

pensionssystemet (StPL 280/66). Regeringen förutsätter att motsvarande ändring görs också inom det kommunala pensionssystemet.

2. Propositionens ekonomiska verkningar

Under den tid den föreslagna ändringen är i kraft kommer uppskattningsvis 2 000 personer, som har fyllt 55 år och för vilkas del den återstående tiden enligt den nuvarande lagstiftningen bör hänföras till det garanterade arbetet, att pensioneras.

På grund av den föreslagna ändringen kommer pensionsutgifterna att öka med ca 0,5 milj. mk år 1991. Ökningen har beräknats vara som störst, ca 4,5 milj. mk, år 1994. De ökade pensionskostnaderna kommer nästan uteslutande att betalas av KAPL-APL-systemet.

Utöver de ovan nämnda kostnaderna kommer ett gradvis ökande belopp av de pensioner som staten och kommunerna bekostar att överföras till den privata sektorn. Detta belopp beräknas vara som störst, ca 10 milj. mk, år 1994. Av denna inbesparing på den offentliga sektorn kommer statens andel att vara en tredjedel och kommunernas två tredjedelar.

De kostnadsöverföringar som det garanterade arbetet medför mellan de olika pensionssystemen bör utredas närmare när exakta statistiska uppgifter kan fås om saken.

4. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1991 och gälla till den 30 juni 1993. Lagen avses bli tillämplad på pensionsfall som inträffar medan den är i kraft.

Lagen skall gälla sådana i 18 § 3 mom. syssättningslagen nämnda arbets- och tjänsteförhållanden som har upphört efter att lagen har trätt i kraft. Arbets- och tjänsteförhållanden som har upphört innan lagen har trätt i kraft beaktas inte heller om en arbetstägare yrkar på detta. Pensionsanstalterna kan dock lämna obeaktade de arbets- och tjänsteförhållanden som har upphört innan lagen trätt i kraft, även om arbetstägaren inte har yrkat på detta.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om undantag beträffande beaktandet av garanterat arbete i arbetspensionsskyddet

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Utan hinder av vad som stadgas i 6 § 5 mom. lagen om pension för arbetstagare (395/61), 7 § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/62), 12 § 3 mom. lagen om sjömanspensioner (72/56) och 6 § 2 mom. lagen om statens pensioner (280/66) anses en arbetstagare som har fyllt 55 år dock inte ha förvärvat sådan rätt till pensionsskydd som avses i de nämnda momenten på grundval av ett arbets- eller tjänsteförhållande, genom vilket arbetstagaren har sysselsatts enligt 18 § 3 mom. sysselsättningslagen (275/87), eller, om det är fråga om någon annan arbetsgivare än staten eller en kommun, enligt motsvarande förfarande, och den pensionsgrundande lönen i detta arbets- eller tjänsteförhållande är mindre än motsvarande lön eller arbetsinkomst som uträknats på grundval av det tidigare arbets- eller tjänsteförhållandet eller tidigare företagarverksamhet. Om arbetstagaren inte har förlorat rätten till återstående tid eller motsvarande förtjänst på grundval av

ett tidigare arbets- eller anställningsförhållande vid den tidpunkt då han inledde ett sådant arbets- eller anställningsförhållande som avses i 18 § 3 mom. sysselsättningslagen, anses han inte vid tillämpningen av denna lag ha förlorat rätten till återstående tid eller förtjänst från det tidigare arbetsförhållandet medan han står i ett sådant arbetsförhållande. Närmare stadganden kan utfärdas genom förordning.

2 §

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1990 och gäller till den 30 juni 1993. Lagen tillämpas på pension i fråga om vilken pensionsfallet har inträffat under den tid lagen är i kraft.

Denna lag gäller sådana i lagen nämnda arbetsförhållanden som har upphört efter att den har trätt i kraft. Om en arbetstagare yrkar på detta, tillämpas lagen också på ett sådant arbets- eller tjänsteförhållande som har varit i kraft mellan den 1 januari 1988 och den 30 juni 1991.

Helsingfors den 23 november 1990

Republikens President
MAUNO KOIVISTO

Social- och hälsovårdsminister *Mauri Miittinen*